

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
«ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет психології
Кафедра філософії, соціології та релігієзнавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Філософія

Освітня програма «Англійська мова і література
та друга іноземна мова»

Спеціальність 035 Філологія
035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша –
англійська

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “29” серпня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Філософія
Викладач	Дойчик Максим Вікторович
Контактний телефон викладача	0955702451
E-mail викладача	maksym.doichyk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний, заочний
Обсяг дисципліни	<u>3,0</u> кредити ЄКТС, <u>90</u> год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	Консультації проводяться щопонеділка з 13.00 до 15.00 в ауд. 503 (Г.к.). Онлайн консультації можуть бути організовані за бажанням студентів з використанням Viber (+380955702451).
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Навчальна дисципліна «Філософія» читається студентам другого курсу спеціальності 035 Філологія. В межах лекційного викладу та практичних занять з «Філософії» акцент робиться на історико-філософській складовій напрямів думки, а також на опрацюванні ключових ідей та понять, аналізі сучасних підходів до найважливіших філософських проблем.</p> <p>Курс лекцій присвячено основним тенденціям, характерним для розвитку античної, середньовічної, ренесансної, новочасної (з особливим акцентом на німецькій класиці) філософії та особливостям сучасного етапу розвитку філософського осягнення світу, актуальному стану розвитку філософських уявлень про буття, свідомість, пізнання, метод, людину, культуру та цивілізацію, суспільство та історичний процес. Зміст практичних занять цілком корелює з лекційним матеріалом, оскільки їхня мета полягає у поглибленому вивченні матеріалу, що, як передбачається, дозволить студентам виробити власну світоглядну позицію. Завдання, які покликані вирішити пропонована дисципліна, включають не лише засвоєння певних знань з таких галузей філософії, як історія філософії, онтологія, гносеологія, методологія, філософська антропологія, філософія культури та історії, соціальна філософія, але й набуття студентами вмінь опрацьовувати самостійно навчальну літературу, критично мислити та висловлювати свою точку зору на світоглядні питання. Зазначений курс спрямований на розвиток здатності студентів самостійно набувати і удосконалювати знання та вміння через пошук, читання і реферування філософської наукової літератури.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета: пояснити студентам місце і роль філософії у контексті світоглядного знання, головні риси філософського мислення та методології, ознайомити з найбільш значущими світоглядними ідеями на всіх етапах цивілізаційного розвитку.</p> <p>Завдання: розкрити предмет і завдання філософії, ознайомити з особливостями її історичного розвитку, експлікувати найважливіші ідеї представників античної, середньовічної, ренесансної, новочасної та сучасної філософії, пояснити місце української філософської думки в контексті світової, з'ясувати найважливіші позиції філософського осмислення буття, свідомості, пізнання, методу, людини, історії, суспільства, культури.</p> <p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен</p> <p>знати: характерні риси античного, середньовічного, ренесансного, новочасного та сучасного світогляду, найважливіші поняття філософії кожного з періодів, суть зв'язків та відмінностей між головними філософськими позиціями.</p> <p>вміти: застосовувати одержані знання у навчальній та професійній діяльності, орієнтуватися у світоглядних парадигмах, критично оцінювати соціальні, культурні, політичні та інші процеси.</p>	

4. Загальні і фахові компетентності

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми філології (лінгвістики, літературознавства, перекладу) та освіти в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 4. Здатність бути критичним, самокритичним і відповідальним за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних контекстах.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Фахові компетентності:

ФК 11. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК 13. Здатність до організації ділової комунікації. Здатність до надання консультацій з дотриманням норм літературної мови та культури мовлення.

Уточнені фахові компетентності:

- знання основних етапів та особливостей розвитку світової філософської думки;
- розуміння змісту найважливіших світоглядних проблем;
- здатність здійснювати порівняльний аналіз особливостей філософських поглядів мислителів різних історико-філософських періодів;
- здатність самостійно досліджувати теоретичні та прикладні проблеми філософської науки;
- здатність визначати основні філософські категорії, аналізувати твори українських та зарубіжних мислителів, визначати їхні найважливіші філософські ідеї;
- здатність, критично переосмислюючи стереотипи, глибоко й всебічно висвітлювати основні питання філософії, формулювати й аргументовано захищати власну думку щодо змісту дискусійних положень, проявляючи толерантність до поглядів інших людей на ці проблеми, спрямувати набуті знання з філософії на вироблення методологічних засад своєї особистої гуманітарної і фахової підготовки;
- здатність оперувати найважливішими методами наукового пізнання;
- здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в галузі філософських досліджень;
- здатність розрізняти змістовні та формальні складові процесів та явищ, що вивчає філософія;
- здатність аналізувати структуру явищ та процесів, функції елементів систем, що вивчаються філософією;
- здатність аргументувати на захист власної позиції.

5. Програмні результати навчання

ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й

інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.
 ПРН 3. Організувати процес свого подальшого навчання й самоосвіти із значним ступенем автономності.
 ПРН 4. Розуміти фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства.
 ПРН 5. Співпрацювати з колегами, представниками інших культур та релігій, прибічниками різних політичних поглядів тощо.

Уточнені результати навчання:

- розуміти основні проблеми філософії та підходи до їхнього розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів;
- мати навички управління комплексними діями або проектами при розв'язанні складних проблем у професійній діяльності;
- вміти здійснювати порівняльний аналіз особливостей філософських поглядів мислителів різних історико-філософських періодів;
- вміти вільно користуватися спеціальною термінологією в галузі філософських досліджень;
- дотримуватися правил академічної доброчесності.

6. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	14
семінарські заняття / практичні / лабораторні	16
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Обов'язкова/вибіркова
Перший	035 Філологія	Перший	Обов'язкова

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Кількість год.		
	лекції	практичні заняття	сам. роб.
Тема 1. Філософія як форма самовизначення людини у світі.	2	2	4
Тема 2. Філософія Стародавнього світу.	2	2	4
Тема 3. Особливості розвитку філософської думки в Європі доби Середньовіччя, Відродження та Нового часу.	2	2	4
Тема 4. Сучасна зарубіжна філософія	2	2	4
Тема 5. Українська філософія.	1	2	3
Тема 6. Філософське розуміння світу та розвитку.	2	2	4
Тема 7. Свідомість, її походження, сутність. Проблема пізнання у філософії.	2	2	4
Тема 8. Суспільство як об'єкт філософської рефлексії.	1	2	3
Заг.:	14	16	60

7. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Система оцінювання курсу відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів, що регламентовані в університеті. Поточне оцінювання становить максимум 50 балів, бал за складання іспиту (підсумковий контроль) становить максимум 50 балів. Максимальна кількість балів за відвідані лекційні заняття може становити 5 балів. Оцінюється робота студентів на 8 практичних
---	--

	<p>заняттях упродовж семестру за усний та тестовий компоненти цієї роботи. Максимальна кількість балів за роботу на практичних заняттях може становити 20 балів. Максимальна кількість балів за контрольне тестування на практичних заняттях може становити 25 балів.</p> <p>При поточному оцінюванні (максимум 50 балів) враховуються навчальні досягнення студентів (бали), набрані на опитуванні під час аудиторних занять, при виконанні тестових завдань для самостійної роботи та бали, отримані за відвідування лекцій; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час опитування та виконання письмових завдань; списування та плагіат.</p>		
Шкала оцінювання: національна та ECTS	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
			для екзамену, курсового проекту (роботи), практики
	90 – 100	A	відмінно
	80 – 89	B	добре
	70 – 79	C	
	60 – 69	D	задовільно
	50 – 59	E	
	26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
Лекційні заняття	Максимальна кількість балів за відвідані лекційні заняття може становити 5 балів.		
Практичні заняття	Оцінюється робота студентів на 8 практичних заняттях упродовж семестру за усний та тестовий компоненти цієї роботи. Максимальна кількість балів за роботу на практичних заняттях може становити 20 балів.		
Вимоги до письмових робіт	<p>Максимальна кількість балів за контрольне тестування на практичних заняттях може становити 25 балів.</p> <p>Контрольне тестування має містити конкретні і чіткі відповіді на поставлені питання. Тестові завдання передбачають вибір правильного варіанту відповіді.</p>		
Підсумковий контроль	Студент, який не набрав 25 балів користується повторним правом перескладання іспиту за відомістю №2. Третя спроба за відомістю №3 передбачає обов'язкове комп'ютерне екзаменаційне тестування.		
Підсумковий контроль	Екзамен (тест) Форма здачі: письмова.		
8. Політика навчальної дисципліни			
<p>1. Інформація щодо результатів тестування, виконання індивідуальних / групових робіт, презентації результатів самостійної роботи, загальна оцінка змістового модуля в цілому надається кожному студенту індивідуально. Неприпустимими є плагіат та списування.</p> <p>2. Присутність і робота студентів на лекційних, практичних заняттях, іспиті є обов'язковою. Під час навчання в режимі онлайн присутність студента фіксується за наявності включеної відеокамери та прописаного ідентифікатора (прізвище та ім'я</p>			

студента). Теоретичні матеріали з курсу, а також додаткові ресурси для його засвоєння є доступними на сайті дистанційної освіти (за поданим вище посиланням) та у форматі електронної інформації на сайті бібліотеки університету <http://lib.pnu.edu.ua/>, <https://d-learn.pnu.edu.ua/>.

3. При поточному оцінюванні (максимум 50 балів) враховуються навчальні досягнення студентів (бали), набрані на практичних заняттях (20 балів), контрольному тестуванні під час аудиторних занять (25 балів), а також бали, отримані за відвідування лекцій (5 балів).

Студент, який не набрав 25 балів користується повторним правом перескладання іспиту за відомістю №2. Третя спроба за відомістю №3 передбачає обов'язкове комп'ютерне екзаменаційне тестування.

4. Контактні дані для онлайн допомоги та консультування:

Викладач: Дойчик Максим Вікторович, maksym.doichuk@pnu.edu.ua,

Студентська академічна група у viber.

Онлайн консультації також можуть проводитись з використанням Viber (+380955702451).

5. Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету. Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за покликанням: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

Неетична поведінка, порушення академічної доброчесності можуть призвести до відрахування здобувача вищої освіти (студента) «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти», відповідно до п.14 «Відрахування студентів» Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти.

9. Рекомендована література

Основна

1. Андрущенко В. П., Михальченко М. І. Сучасна соціальна філософія: Курс лекцій. К.: Генеза, 1996. 370 с.
2. Андрущенко В. П., Волович В. І., Горлач М. І., Головченко Г. Т., Губерський Л. В. Філософія: Підручник. Х.: Консум, 2000. 672 с.
3. Бичко І. В., Бойченко І. В., Табачковський В. Г. та ін. Філософія. Підручник. К., 2001. 408 с.
4. Бойченко І. В. Філософія історії: Підручник для студ. вищих навч. закладів. К.: Знання, 2000. 724 с.
5. Возняк С. М., Голянич М. Ю., Москаленко Ю. М. Філософська думка України: імена та ідеї. Івано-Франківськ, 2003. 136 с.
6. Воронкова В. Г. Філософія: навчальний посібник. К.: ВД «Професіонал», 2004. 464 с.
7. Горський В. С. Історія української філософії: Курс лекцій: Навч. посібник для студ. вузів. К.: Наукова думка, 1997. 285 с.
8. Дойчик М. В. Ідея гідності в історії європейської філософії [Текст] : монографія. Видання. 2-ге, доповнене. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2018. 394 с.
9. Надольний І. Ф. Філософія: Навч. посіб. К.: Вікар, 2004. 457 с.
10. Петрушенко В. Л. Філософія. Львів, 2001. 448 с.
11. Причепій Є.М., Черній А.М., Чекаль Л.А. Філософія: Підручник. 2.вид., випр., доп. Київ, 2006. 592с.
12. Філософія науки. Навчальний посібник / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2017. 588 с.

Додаткова

1. Doichuk, M., & Doichuk, O. (2019). The Idea of Dignity in Contemporary Scientific Discourse. *Epistemological Studies in Philosophy, Social and Political Sciences*, 2(2), 3-12. <https://doi.org/10.15421/341919>
2. Duliba, Y., Ovcharuk, S., Doichuk, M., Hoian, I., Vergolyas, M., & Sarancha, I. (2022). The Transformation of the Global Civil Society during the Covid-19 Pandemic. *Postmodern Openings*, 13(1), 436-449. <https://doi.org/10.18662/po/13.1/406> (Web of Science).

3. Prepotenska, M., Ovsiankina, L., Smytova, T., Rasskazova, O., Cherednyk, L., & Doichyk, M. (2022). Tolerance as a Communicative and Socio-Cultural Strategy of Social Agreements. *Postmodern Openings*, 13(1), 291-312. <https://doi.org/10.18662/po/13.1/397> (Web of Science).

4. Doichyk, M., & Doichyk, O. (2021). Epistemological Premises for the Concept of Dignity in John Locke's Philosophical Discourse. *Epistemological Studies in Philosophy, Social and Political Sciences*, 4(1), 3-12. <https://doi.org/10.15421/342101>

5. Maidaniuk, I., Tsoi, T., Hoian, I., Doichyk, M., Patlaichuk, O. & Stupak, O. (2022). The Problem of Artificial Intelligence in Contemporary Philosophy. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 13. 436-449. <https://doi.org/10.18662/brain/13.4/397> (Web of Science).. *Epistemological Studies in Philosophy, Social and Political Sciences*, 4(1), 3-12.

10. Програмові вимоги

**«Культурою розуму є філософія»
(Цицерон)**

**«Май мужність користуватись власним розумом»
(І. Кант)**

- Для іспиту студент повинен знати зміст програмових розділів і тем навчального курсу, відповідно до яких пропонується основний перелік питань з історії і теорії філософії.
- Поняття світогляду, філософії, мудрості. Філософія як основа світогляду. Предмет, методи, функції філософії. Основні питання філософії та різноманітність підходів до їх вирішення.
- Концепції походження філософії. Філософська думка у стародавніх Індії та Китаї. Антична філософія: основні періоди та філософські школи. Досократівський етап в старогрецькій філософії. Класична доба античної філософії (софісти, Сократ, Платон, Арістотель). Елліністична і римська філософія (Епікур і епікуреїзм. Стоїцизм, скептицизм, еклектицизм. Неоплатонізм).
- Філософія у Західній Європі середніх віків та доби Відродження: особливості і основні течії. Напрями західноєвропейської філософії Нового часу (Ф. Бекон, Р. Декарт та ін.). Філософські ідеї мислителів-просвітників (Ф. Вольтер, Ж.-Ж. Руссо, Й. Гердер та ін.).
- Класична німецька філософія: джерела та суттєві риси. Філософські системи І. Канта, Й. Фіхте, Ф. Шеллінга, Г. Гегеля, Л. Фюрбаха, К. Маркса.
- Основні напрями європейської філософії в кінці XIX – XX ст.. Оновлення класичних традицій: неокантіанство, неогегельянство. Неомарксизм як філософська течія. Виникнення некласичних течій: ірраціоналізм, «філософія життя», фрейдизм, прагматизм. Позитивізм і його стадії. Екзистенціальна філософія. Еволюція релігійної філософії XX ст. (неотомізм, персоналізм, тейярдизм).
- Сучасна зарубіжна філософія: суттєві риси, провідні тенденції, основні течії (феноменологія, герменевтика, структуралізм, філософська антропологія, постмодернізм).
- Основні періоди і особливості розвитку української філософії. Джерела виникнення та становлення філософської думки в Київській Русі та в культурно-освітніх центрах України XIV-XV ст. Роль Києво-Могилянської академії у розвитку філософської освіти і професійної філософії.
- Філософія Г. Сковороди. Особливості розвитку української філософії в XIX ст. Філософські погляди членів Кирило-Мефодіївського товариства. Філософські ідеї Т. Шевченка. Академічна філософія в Україні XIX ст. «Філософія серця» П. Юркевича. Філософські ідеї українських вчених кінця XIX – початку XX ст. (В. Вернадський, М. Драгоманов, Б. Кістяківський, С. Подолинський, О. Потебня та ін.). Філософські погляди українських письменників (В. Стефаник, Л. Українка та ін.).
- Філософія І. Франка. Розвиток філософської думки українськими мислителями XX ст. (В. Винниченко, М. Грушевський, Д. Донцов, В. Липинський, О. Кульчицький, Д. Чижевський, М. Шлемкевич та ін.). Новітня українська філософія.

- Онтологія як учення про буття. Буття і його основні форми. Поняття матерії, руху, простору і часу. Філософське розуміння світу.
- Розвиток та його ознаки. Основні концепції розвитку. Діалектика як теорія розвитку. Принципи, основні закони і категорії діалектики.
- Філософське осмислення природи і життя як передумов людського буття. Основні концепції походження і сутності людини. Співвідношення понять людини, індивіда, індивідуальності, особи, особистості. Людина як біологічна, соціальна і духовна істота. Проблема сенсу людського життя. Практика і спілкування як способи буття людини. Види практики. Співвідношення понять діяльності і практики.
- Поняття свідомості та основні форми відображення. Сутність та структура свідомості. Самосвідомість. Свідомість і мова. Свідомість і творчість. Індивідуальна та суспільна свідомість. Основні форми суспільної свідомості.
- Пізнання: сутність, основи та принципи. Чуттєве та раціональне пізнання, їх форми. Проблема істини у філософії та її критеріїв. Абсолютна і відносна істина. Об'єктивність і конкретність істини. Наукове пізнання: рівні, форми і методи. Специфіка методів гуманітарних наук.
- Поняття суспільства і соціальної спільноти. Філософські концепції суспільства. Специфіка соціальних законів. Зростання потреб і здібностей людини як соціальний закон. Суспільство як соціальна система що саморозвивається.
- Поняття праці, виробництва, економіки і власності. Праця як основа саморозвитку людини і самоорганізації суспільства. Суспільне виробництво. Матеріальна і духовна основи суспільства. Матеріальне виробництво: взаємовплив продуктивних сил і виробничих відносин.
- Суспільні відносини, їх типи. Поняття структури суспільства. Суспільне життя, його основні сфери та взаємозв'язок між ними. Економічна сфера суспільства. Соціальна сфера та соціальна структура суспільства. Політична сфера суспільства. Поняття влади, політики, держави, права. Взаємозв'язок правової держави та громадянського суспільства. Духовна сфера суспільного життя та зростання її впливу на інші сфери. Співвідношення понять духовності, свідомості, ментальності, релігійності. Взаємодія суспільства з природою.
- Розвиток суспільства. Джерела і рушії розвитку суспільства. Суспільний прогрес та його критерії.
- Особистість та її типи. Особистість як суб'єкт суспільного розвитку. Суспільство і особистість. Свобода і проблема подолання відчуження у суспільстві. Цінності, їх класифікація та значення в житті суспільства та особистості. Проблема ціннісних орієнтацій.
- Філософське тлумачення культури та її людинотворчої сутності. Цивілізація та цивілізаційні засади суспільства. Людство та глобальні проблеми сучасності й соціального прогнозування. Філософське осмислення проблем трансформації та розвитку українського суспільства.
- Філософський аналіз змісту текстів першоджерел.

Викладач

М.В. Дойчик